

การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับ นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น*

DEVELOPMENT OF ART ACTIVITIES TO PROMOTE COLLABORATION FOR VISUALLY IMPAIRED LOWER ELEMENTARY STUDENTS

ณัฐนิชา งามวิชชุกร*, ศิริก้อย ชุตาทวีสวัสดิ์

Natnicha Ngamvichchukorn*, Sirikoy Chutataweesawas

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author Email: rrunkz@gmail.com

*Tel: 095-579-7965

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา ได้แก่ 1) แบบสังเกตการสอน 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน จำนวน 4 กิจกรรม 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมศิลปะรายสัปดาห์ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมศิลปะแบบภาพรวม 6) แบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์สำหรับนักเรียน 7) แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน และ 8) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ควรเน้นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย การลงมือปฏิบัติจริง และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มผสมผสานแนวคิดศิลปะแบบร่วมมือร่วมกับการใช้เทคนิคการใช้เรื่องราวที่สร้างขึ้นมาดำเนินเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง เมื่อดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านการทำงานร่วมกัน และทักษะทางสังคมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 จากคะแนนเต็ม 3.00 ขณะที่ครูผู้สอนมีความเห็นว่า กิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ในทุกประเด็นการประเมิน

คำสำคัญ: การทำงานร่วมกัน, นักเรียนประถมศึกษาตอนต้น, บกพร่องทางการมองเห็น, ทักษะทางสังคม

Abstract

This research article aims to design and examine the effects of art activities intended to promote collaborative skills among lower primary school students with visual impairments. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of eight lower primary students with visual impairments from the Bangkok School for the Blind. The research instruments

were validated for content validity and included: 1) a teaching observation form, 2) an expert interview form, 3) four lesson plans for art activities designed to promote collaboration, 4) a weekly behavioral observation form for art activities, 5) an overall behavioral observation form, 6) a weekly student focus group discussion guide, 7) a student satisfaction questionnaire, and 8) an interview form for teachers' opinions and satisfaction. Data were analyzed using both qualitative and quantitative approaches, including content analysis and basic statistics such as mean. The findings indicated that the development of art activities to promote collaboration among students with visual impairments should emphasize multisensory engagement, hands-on practice, and group-based learning. The activities should integrate collaborative art approaches with a storyline technique to ensure continuity across activities. After implementing the four activities, the students demonstrated continuous improvement in collaborative and social skills. In addition, the students reported a very high level of satisfaction with the activities, with a mean score of 2.89 out of 3.00. The teachers also rated the activities as highly appropriate at the highest level, with a mean score of 5.00 across all evaluation criteria.

Keywords: Teamwork, Early Elementary Students, Visually Impaired, Social Skills

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้พิการทางการมองเห็นมากเป็น อันดับที่ 3 ของประเทศ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2569) ความบกพร่องทางการมองเห็นส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เพราะเด็กที่มีปัญหาความบกพร่องทางการมองเห็นมักมองไม่เห็นปัญหาของตนเอง (ธนาพร โต้ะมุดอ, 2561) เนื่องจากการเรียนรู้และพัฒนากายทางด้านต่าง ๆ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นที่ไม่สมบูรณ์มักส่งผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ต่อต้านตนเองหรือผู้อื่นจนส่งผลต่อการเรียน มีปัญหาในการเรียนรู้ มีความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนและครู (ทรูปลูกปัญญา, 2560) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมีความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งนี้ บุคลิกภาพและทักษะทางสังคมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจ การยอมรับตนเอง และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2555) การพัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skills) ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยเสริมสร้างความยืดหยุ่นในการเข้าสังคม และเพิ่มความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร 2) ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหา 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ 5) ทักษะการแสดงพฤติกรรมทางสังคม 6) ทักษะความฉลาดทางอารมณ์ 7) ทักษะการปรับตัว (ภาณุมาศ หอมบุญยงค์, 2562) การเสริมสร้างการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และสังคมผ่านกิจกรรมทำให้เด็กมีการปรับตัวและสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีขึ้น (นันทกัญจน์ วาสกุล, 2561)

เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในระดับประถมศึกษาตอนต้นจะมีพัฒนาการที่ช้ากว่าเด็กทั่วไปหลายด้าน ได้แก่ 1) พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว 2) พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา 3) พัฒนาการด้านการเข้าใจและการใช้ภาษา และ 4) พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม ซึ่งเด็กในช่วงอายุ 5 - 12 ปี เป็นช่วงเวลาสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต หากไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม อาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ (โรงพยาบาลเปาโล, 2566) จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนาทักษะ

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กด้วยกันเอง สภาพปัญหาที่พบ ได้แก่ กรณีที่เด็กเคยเรียนโรงเรียนทั่วไปมาก่อนและมีปัญหาความบกพร่องในภายหลัง เมื่อเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นและตาบอดไม่สามารถปรับตัวได้ เช่น แย่งของกัน เพื่อนได้ทำอะไรตนเองไม่ได้ เด็กว่ากันเอง ชอบตะโกนใส่กัน ปัญหาเด็กประถมศึกษาตอนปลายมีการเกาะกลุ่มแบ่งกลุ่มถึงขั้นไม่ให้เข้ากลุ่มกัน จึงควรได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างต่อเนื่อง การที่เด็กเหล่านี้ไม่สามารถใช้การมองเห็นในการรับรู้ข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลรอบข้างได้ดี อาจส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางสังคม ดังนั้นทักษะทางสังคมยังคงมีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ช่วยให้เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้ทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นไม่ได้หมายถึงการสื่อสารเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการเข้าใจความรู้สึกและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีการแสดงออกที่เหมาะสม สามารถอยู่ร่วมกันและช่วยสร้างความมั่นใจและเพิ่มโอกาสในการเข้าสังคมใหม่ ๆ และความสัมพันธ์ในระยะยาว เพราะฉะนั้นการพัฒนาทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วยให้เด็กสามารถสื่อสาร สร้างปฏิสัมพันธ์ และร่วมมือกับผู้อื่นได้ดีขึ้น (มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2567)

การนำกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือมาใช้เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม ดังนี้ 1) ส่งเสริมความร่วมมือและการสื่อสารระหว่างเด็ก ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การขอและการให้ความช่วยเหลือ 2) ส่งเสริมความอดทนและการเข้าใจผู้อื่น การทำงานศิลปะร่วมกันต้องใช้เวลาและความพยายาม เด็กได้เรียนรู้การรอคอย การเคารพความคิดเห็น และการเข้าใจความต้องการของเพื่อนร่วมทีม 3) พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา เมื่อเด็กเผชิญกับความท้าทาย เช่น การแบ่งหน้าที่ หรือการปรับแก้ผลงานที่ไม่เป็นไปตามแผน เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรึกษาและแก้ปัญหากับผู้อื่น 4) สร้างความภูมิใจในตนเองและการยอมรับจากสังคม ช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในบทบาทของตน และรับรู้ถึงการยอมรับจากเพื่อนร่วมทีม ซึ่งส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง และการปรับตัวในสังคม 5) พัฒนาประสาทสัมผัสและการสร้างทักษะทางสังคม เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่นแทนการมองเห็น เช่น การสัมผัส การฟัง หรือการดมกลิ่น จึงต้องอาศัยความร่วมมือ การเจรจา และการสื่อสาร (ลือฮา วุดเบอรี่, 2566) ดังนั้นการเน้นด้านการส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารและการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น หากได้รับการสนับสนุนที่เฉพาะเจาะจงในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านการใช้ทักษะการสัมผัส การฟัง และการเคลื่อนไหวแทนการมองเห็น จะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจและสื่อสารกับคนรอบข้างได้ดียิ่งขึ้น (เสาวรักษ์ สุคนธรังษี, 2546)

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นโดยบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางวิชาศิลปะ พัฒนาทักษะทางสังคมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมการทำงานร่วมกันโดยใช้กิจกรรมศิลปะ หากเด็กได้รับการยอมรับในสังคมจะสามารถทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าสังคมและอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
2. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน รูปแบบการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 คือ การออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในระยะที่ 2 คือ การศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ อายุ 7 - 9 ปี จำนวน 8 คน โดยไม่จำแนกเพศ และประชากรครูผู้สอนที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูฝ่ายวิจัย ครูผู้สอนวิชาศิลปะ และ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่า IOC ในแต่ละข้อ ผลการประเมินพบว่า เครื่องมือทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือวิจัยระยะที่ 1 จำนวน 4 ชิ้น ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ ครูฝ่ายวิจัย 2) แบบสัมภาษณ์ ครูศิลปะ 3) แบบสัมภาษณ์ ครูภาษาไทย 4) แบบสังเกตการสอน และเครื่องมือวิจัยระยะที่ 2 จำนวน 6 ชิ้น ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมรายสัปดาห์ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมแบบภาพรวม 4) แบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์ สำหรับนักเรียน 5) แบบประเมินความพึงพอใจ สำหรับนักเรียน 6) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความพึงพอใจ สำหรับครูผู้สอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การออกแบบกิจกรรม หลังจากศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหารูปแบบเบื้องต้นในการพัฒนากิจกรรม จากนั้นออกแบบเครื่องมือวิจัยระยะที่ 1 เมื่อผ่านการตรวจ IOC และผ่านการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ ครั้งที่ 1 แล้ว ดำเนินการเก็บข้อมูลจริงโดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และใช้แบบสังเกตการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบกิจกรรม

ระยะที่ 2 การศึกษาผลของกิจกรรม เมื่อออกแบบเครื่องมือวิจัยระยะที่ 2 ที่ผ่านการตรวจ IOC และผ่านการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ ครั้งที่ 2 แล้ว จะทดลองใช้กิจกรรมกับกลุ่มที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง มีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ก่อนนำกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการสอน แผนการจัดกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมแบบภาพรวม แบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์ เก็บข้อมูลโดยการถ่ายภาพ บันทึกเสียง บันทึกวิดีโอการสอน การจดบันทึก และแบบสังเกตพฤติกรรมรายสัปดาห์ แบบประเมินความพึงพอใจ สำหรับนักเรียน และ แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอน โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลแบบสังเกตพฤติกรรมรายสัปดาห์และแบบสังเกตพฤติกรรมแบบภาพรวมขณะทำกิจกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมลูกหมีระดมคิด กิจกรรมออกแบบบ้านในจินตนาการ กิจกรรมบ้านของเรา และกิจกรรมแต่งเติมเรื่องราว ซึ่งประเมินจาก 6 ทักษะ

ได้แก่ ทักษะการเผชิญปัญหาและการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ทักษะความฉลาดทางอารมณ์ ทักษะการปรับตัว และทักษะการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ พบว่า ในช่วงกิจกรรมแรก นักเรียนบางคนต้องได้รับการกระตุ้นในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับเพื่อน รวมทั้งมีการพึ่งพาคำแนะนำจากผู้วิจัยในบางขั้นตอน ส่งผลให้ระดับคะแนนของนักเรียนมีความแตกต่างกัน โดยมีนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก และมีบางคนอยู่ในระดับผ่าน เมื่อดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในกิจกรรมที่สองและกิจกรรมที่สาม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นักเรียนสามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันแก้ปัญหาในการทำงานกลุ่มได้มากขึ้น อีกทั้งสามารถปรับตัว ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน และร่วมรับผิดชอบงานภายในกลุ่มได้ดี ส่งผลให้คะแนนทั้งหมดอยู่ในระดับดีมาก และในกิจกรรมสุดท้าย นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีการสื่อสารและช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม รวมทั้งสามารถควบคุมอารมณ์และปฏิบัติตามกติกาของกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม โดยนักเรียนที่ได้รับการประเมินมีผลคะแนนอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด

ภาพที่ 1 (ซ้าย) การทำกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน (ขวา) ตัวอย่างผลงานในสัปดาห์ที่ 1

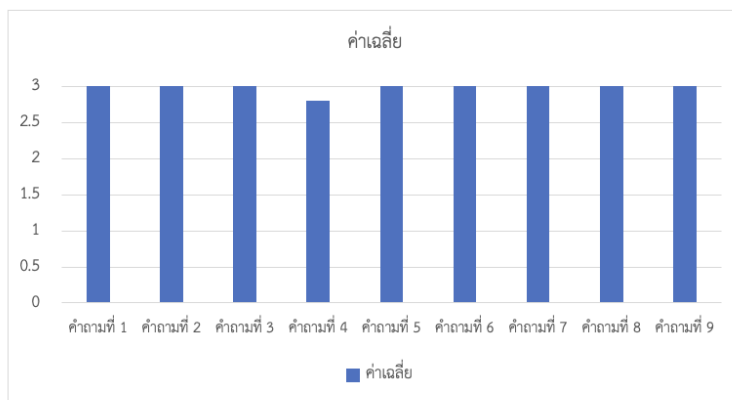
2. ข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์หลังจากทำกิจกรรม

ตารางที่ 1 ตารางสรุปผลแบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์

ชื่อกิจกรรมศิลปะ	จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม	นักเรียนชอบอะไรในกิจกรรมนี้	นักเรียนไม่ชอบอะไรในกิจกรรมนี้	นักเรียนอยากทำอะไรเพิ่มเติมจากกิจกรรมนี้
ลูกหุ้มนาคคิด	7 คน	1. ชอบระบายสี 2. ชอบตอนทากาวที่เอาฟางมาแปะและปะติดผลงาน	โดยภาพรวมไม่พบนักเรียนที่แสดงออกว่าไม่ชอบหรือมีทัศนคติเชิงลบต่อกิจกรรม และเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ได้รับ	นักเรียนมีความต้องการทำกิจกรรมที่ใช้สีน้ำและปั้นดินน้ำมัน
ออกแบบบ้านในจินตนาการ	8 คน	1. ชอบการแปะติด 2. ชอบระบายสีที่สุด	มอบหมายอย่างเหมาะสม	นักเรียนอยากสร้างบ้านแบบ 3 มิติ
บ้านของเรา	8 คน	1. ชอบสร้างบ้าน ชอบตอนที่หมาป่าเป่าลมบ้านในขั้นตอนสุดท้าย 2. ชอบการแปะเทปใส		นักเรียนอยากสร้างบ้านให้มีโต๊ะ, เก้าอี้, โซฟา, ทีวี, และสนามหญ้ารอบบ้าน
แต่งเติมเรื่องราว	5 คน	1. ชอบขั้นตอนการปั้นดินเบาและนำผลงานที่ปั้นขึ้นประกอบเข้าไปในบ้าน		นักเรียนตอบว่าไม่มี

3. ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากทำกิจกรรม สำหรับนักเรียน

ภาพที่ 2 กราฟแสดงผลแบบประเมินความพึงพอใจหลังจากทำกิจกรรมสำหรับนักเรียน

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นต่อกิจกรรมศิลปะ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก โดยได้คะแนนรวม 26 คะแนน จากคะแนนเต็ม 27 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 จากคะแนนเต็ม 3.00 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความชื่นชอบกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้น รู้สึกสนุกสนานระหว่างการทำกิจกรรม และมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับเพื่อน นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ทั้งในขั้นตอนการฟังนิทาน ก่อนเริ่มกิจกรรม และการทำกิจกรรมศิลปะในแต่ละสัปดาห์ ได้แก่ การเรียนรู้วัสดุพื้นผิวต่าง ๆ การตกแต่งภาพ บ้านจากวัสดุ การร่วมกันประกอบบ้าน และการแต่งเติมเนื้อเรื่อง กิจกรรมดังกล่าวช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริมการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำงานร่วมกันกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น โดยสรุป กิจกรรมศิลปะที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนได้ในระดับสูง และมีส่วนช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกันของนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม

4. ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอนหลังจากทำกิจกรรม

ตารางที่ 2 ตารางสรุปผลความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอน

ประเด็นการประเมิน	ครูฝ่าย วิจัย	ครู ศิลปะ	ครู ภาษาไทย	ค่าเฉลี่ย	ระดับความ เหมาะสม
1. กิจกรรมศิลปะมีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น	5	5	5	5.00	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความมั่นใจในการทำงานร่วมกับเพื่อนมากขึ้น	-	5	5	5.00	มากที่สุด
3. เนื้อหาและโครงสร้างกิจกรรมมีความเหมาะสม	-	5	5	5.00	มากที่สุด
4. วัสดุและอุปกรณ์มีความเหมาะสม	-	5	5	5.00	มากที่สุด
5. นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมโดยรวม	-	5	5	5.00	มากที่สุด
6. กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา	5	5	5	5.00	มากที่สุด
7. กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร	5	5	5	5.00	มากที่สุด
8. กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะพฤติกรรมทางสังคม	5	5	5	5.00	มากที่สุด
9. กิจกรรมช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	5	5	5	5.00	มากที่สุด
10. กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการปรับตัว	5	5	5	5.00	มากที่สุด
11. กิจกรรมช่วยพัฒนาการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ	5	5	5	5.00	มากที่สุด
12. ความพึงพอใจโดยรวมต่อกิจกรรม	-	5	5	5.00	มากที่สุด

จากผลการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูผู้สอน ได้แก่ ครูฝ่ายวิจัย ครูศิลปะ และครูภาษาไทย ต่อกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน พบว่า ครูผู้ประเมินมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ในทุกประเด็นการประเมิน สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการแก้ปัญหา การสื่อสาร พฤติกรรมทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ การปรับตัว รวมถึงทักษะการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ

ในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ครูศิลปะและครูภาษาไทยมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันตัดสินใจ ส่งผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารที่เห็นพัฒนาการได้ชัดเจน นอกจากนี้การกำหนดบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม เช่น หัวหน้ากลุ่มหรือผู้ช่วยภายในกลุ่ม ยังช่วยให้นักเรียนเรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นลำดับขั้น แม้ว่าในบางช่วงของกิจกรรมอาจพบความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างนักเรียนบ้าง แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน ข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมในอนาคต ครูผู้สอนเห็นว่าควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการใช้ประสาทสัมผัสของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้พื้นผิว สี หรือกลิ่น เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย จากผลการประเมินของครูผู้สอนทั้ง 3 ท่าน เห็นว่ากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เป็นงานวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อออกแบบกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 2) เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ จำนวน 8 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสังเกตการสอน 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมรายสัปดาห์ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมแบบภาพรวม 6) แบบสนทนากลุ่มรายสัปดาห์ สำหรับนักเรียน 7) แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักเรียน 8) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความพึงพอใจสำหรับครูผู้สอน

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนการนำกิจกรรมศิลปะไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า กิจกรรมศิลปะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการทำงานร่วมกันและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยนักเรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสาร การช่วยเหลือกัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปรับตัว และความสามารถในการทำงานร่วมกันดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดการจัดกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นได้ออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ความบกพร่องทางการมองเห็นส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมักไม่สามารถรับรู้ข้อจำกัดของตนเองได้อย่างชัดเจน และอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมผ่านการมองเห็น ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดด้านประสบการณ์การเรียนรู้และการเข้าสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ระบุว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมักเผชิญความยากลำบากในการพัฒนาทักษะ

ทางสังคมและการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงเริ่มต้นของกิจกรรม นักเรียนบางส่วนในระยะเริ่มต้นแสดงพฤติกรรมที่ยังไม่เหมาะสมในการทำงานร่วมกัน ยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความมั่นใจในการทำงานร่วมกับเพื่อน และมีการรอรับคำแนะนำจากครู เช่น การดึงอุปกรณ์ไปใช้งานเพียงคนเดียว การไม่เปิดโอกาสให้เพื่อนมีส่วนร่วม หรือการแสดงความคิดเห็นในบางสถานการณ์ ซึ่งส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการทำงานกลุ่ม ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ซึ่งมีโอกาสน้อยกว่าเด็กทั่วไปในการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมผ่านการสังเกตและเลียนแบบจากสิ่งรอบตัว สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นอาจมีปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู รวมถึงอาจแสดงพฤติกรรมต่อต้านหรือไม่เหมาะสมได้หากขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับการส่งเสริมผ่านกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ นักเรียนสามารถเรียนรู้การแบ่งปัน การรอคอย การรับฟัง และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นได้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการใช้ประสาทสัมผัสอื่นทดแทนการมองเห็น เช่น การสัมผัส การฟัง และการรับรู้ผ่านวัสดุที่มีพื้นผิวหลากหลาย ช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักเรียนต้องอาศัยการสื่อสาร การซักถาม การอธิบาย และการช่วยเหลือกันเพื่อให้เข้าใจขั้นตอนและสร้างผลงานร่วมกัน โดยกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมที่ใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storyline) ช่วยกระตุ้นจินตนาการและสร้างสถานการณ์ร่วมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสอื่นแทนการมองเห็น จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารและความร่วมมือในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ลูกหมีระดมคิด

นักเรียนบางคนยังขาดความมั่นใจในการแสดงออก และมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มไม่ทั่วถึง ในบางกลุ่มมีนักเรียนเพียงบางคนเป็นผู้ลงมือทำชิ้นงานเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่เพื่อนบางคนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม นักเรียนสามารถสื่อสารกันด้วยถ้อยคำสุภาพ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ โดยครูต้องคอยกระตุ้นและให้คำแนะนำเพื่อให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

กิจกรรมที่ 2 ออกแบบบ้านในจินตนาการ

นักเรียนสามารถทำงานได้ด้วยตนเอง เนื่องจากกิจกรรมเป็นลักษณะรายบุคคล นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดของผลงานตนเองได้ และสามารถสื่อสารกับเพื่อนและครูได้ดี นักเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดการเวลาและทำงานตามขั้นตอนที่กำหนดได้ แม้บางขั้นตอนยังต้องการความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนบ้าง เช่น การแกะสติ๊กเกอร์ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนบางคนช่วยเหลือเพื่อนหรือช่วยแจกอุปกรณ์ แสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือกันในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 3 บ้านของเรา

นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้ดีขึ้น มีการพูดคุยสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนสามารถรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และบางคนเริ่มแสดงพฤติกรรมการชื่นชมผลงานของเพื่อน อย่างไรก็ตาม ยังพบนักเรียนบางคนที่มีพฤติกรรมเอาแต่ใจในบางช่วงของการทำงาน เช่น การต้องการใช้อุปกรณ์เพียงคนเดียว แต่โดยรวมยังสามารถทำงานร่วมกันได้และมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม

กิจกรรมที่ 4 แต่งเติมเรื่องราว

นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม มีการพูดคุยสื่อสารและร่วมกันแก้ปัญหาในการทำกิจกรรม นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดของผลงาน รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน และบางคนแสดงพฤติกรรมการชื่นชมผลงานของเพื่อน นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี และมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม แม้ในบางขั้นตอนยังต้องขอความช่วยเหลือจากครูหรือเพื่อนบ้าง เช่น การสอบถามเกี่ยวกับสีหรือการช่วยปั้นดิน

จากการศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น พบว่า กิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีทั้งความสอดคล้องและความแตกต่างจากแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนตาบอดที่ปรากฏในงานวิจัยและแนวปฏิบัติทั่วไป ในด้านความสอดคล้องพบว่ากิจกรรมศิลปะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นส่วนใหญ่มักเน้นการใช้ประสาทสัมผัส เช่น การสัมผัสพื้นผิว การปั้น การใช้วัสดุที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมของผู้วิจัยที่มีการออกแบบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัสวัสดุและการลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสเป็นพื้นฐานสำคัญของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น จากผลการดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม พบว่ากิจกรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมการช่วยกันประกอบชิ้นงานและการแต่งเติมเรื่องราวมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดการมีส่วนร่วมและการสื่อสารภายในกลุ่มมากที่สุด เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การวางแผน การแบ่งหน้าที่ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน (ธนาพร โต๊ะมุดอ, 2561)

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมศิลปะที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นได้ กิจกรรมศิลปะที่ออกแบบให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น โดยเน้นการใช้ประสาทสัมผัส การลงมือปฏิบัติจริง การทำงานร่วมกัน และการเชื่อมโยงกิจกรรมผ่านเรื่องราว ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดการดำเนินกิจกรรม ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นในระดับประถมศึกษาตอนต้นมักมีพัฒนาการทางสังคมช้ากว่าเด็กทั่วไปหลายด้าน จึงจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ การจัดกิจกรรมศิลปะที่เน้นการทำงานร่วมกันจึงเป็นโอกาสสำคัญให้นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจร่วมกัน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาทักษะทางสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เนื่องจากช่วยให้เด็กสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุป การวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งด้านการออกแบบและการศึกษาผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น โดยกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเน้นการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย การลงมือปฏิบัติจริง การทำงานเป็นกลุ่ม และการเชื่อมโยงกิจกรรมด้วยเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสาร การช่วยเหลือกัน การมีส่วนร่วม และทักษะทางสังคมที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่ออกแบบขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง ในด้านข้อเสนอแนะ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันและเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส ควบคู่กับการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีความหลากหลายด้านพื้นผิว รวมทั้งสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่มและการแบ่งหน้าที่ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนากิจกรรมศิลปะให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น งานศิลปะสามมิติ การใช้วัสดุธรรมชาติ หรือการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน รวมถึงการศึกษาผลในระยะยาวเพื่อประเมินพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการกิจกรรมศิลปะร่วมกับสื่อหรือเทคโนโลยีรูปแบบอื่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2569). สถานการณ์คนพิการ 31 มกราคม 2569. เรียกใช้เมื่อ 5 เมษายน 2569 จาก <https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation/สถานการณ์คนพิการ-31-มกราคม-2569>
- ทรูปลูกปัญญา. (2560). ปัญหาความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ในเด็ก. เรียกใช้เมื่อ 29 เมษายน 2569 จาก <https://www.truelookpanya.com/dhamma/content/57247/-parpres-par->
- ธนาพร โต๊ะมุดอ. (2561). เด็กที่บกพร่องทางการมองเห็น. เรียกใช้เมื่อ 29 เมษายน 2569 จาก https://www.gotoknow.org/posts/647445#google_vignette
- นันทกัญจน์ วาสกุล. (2561). การศึกษากระบวนการเรียนรู้และทักษะทางสังคมทางสังคมผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาณุมาศ หอมบุญยงค์. (2562). แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. (2555). ความสามารถในการเขียนคำที่ประสมด้วยสระลดรูปและสระเปลี่ยนรูปของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น. เรียกใช้เมื่อ 26 กันยายน 2567 จาก [https://arit.skru.ac.th/ebook/pages/viewfile.php?lesson_code=10148#:~:text=จรรยา%20ชื่นเกษม%20\(2547%3A%2030%2D31\)%20กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทาง,เด่นชัดโดยเฉพาะเด็กที่ตาบอดสนิท%20จะมีลักษณะดวงตาปิดสนิท%20เปลือกตา%2520ตาและ%20จะมีซี่ตา](https://arit.skru.ac.th/ebook/pages/viewfile.php?lesson_code=10148#:~:text=จรรยา%20ชื่นเกษม%20(2547%3A%2030%2D31)%20กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทาง,เด่นชัดโดยเฉพาะเด็กที่ตาบอดสนิท%20จะมีลักษณะดวงตาปิดสนิท%20เปลือกตา%2520ตาและ%20จะมีซี่ตา)
- มูลนิธิเด็กโสสะแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2567). 5 วิธีสอนลูก ทักษะทางสังคม. เรียกใช้เมื่อ 29 เมษายน 2569 จาก https://www.sosthailand.org/blogs/2024/5-ways-to-teach-your-child-social-skills?srsId=AfmBOoo7cFvQtMZqpLyGqrqZ9vJOMuxhrw2X-9_ULMAE91Pf33ZrFP70
- โรงพยาบาลเปาโล. (2566). พัฒนาการของเด็กตามช่วงวัย. เรียกใช้เมื่อ 28 กันยายน 2567 จาก <https://www.paolohospital.com/th-th/kaset/Article/Details/พัฒนาการของเด็กตามช่วงวัย>
- ลีอาห์ วูดเบอรี. (2566). วิธีใช้การเล่นแบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567 จาก https://www.procaresoftware-com.translate.goog/blog/how-to-use-cooperative-play-to-promote-development/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=tc
- เสาวรักษ์ สุคนธรังษี. (2546). การศึกษาปัญหาความต้องการและแนวทางให้การปรึกษาและแนะแนวคนตาบอดหูหนวกในสถาบันฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. เรียกใช้เมื่อ 22 กันยายน 2567 จาก <https://www.ratchasuda.org/th/knowledge/214/journal-thai-01/>